

לג. מזוזה שנפלה ממקומה בשבת- יש אומרים שהיא אסורה בטלטול משום מוקצה. ומכל מקום אם נפלה לארץ ומונחת בבזיון, מותר להרימה ולהניחה במקום מכובד^(ט). וכן הדין לגבי מזוזה כתובה שלא קבעו אותה בכותל- שדינה כנ"ל^(טא).

להחזירה בשבת, מ"מ אינה כדלתות הבית דהוי מוקצה אלא כדלתות הכלים. ועיין בשדי חמד (מע' מ' כלל קט"ו ד"ה אמנם) ובשו"ת ציץ אליעזר (חי"ג סי' נ"ג). ובס' לוח המוקצה כתב שבית מזוזה עם המזוזה הוא מוקצה, שאף לשיטות דס"ל שמזוזה אינה מוקצה ודינה ככתבי הקודש, מ"מ יש לאסור כדין דבר העומד להתחבר לקרקע שנתבאר לגבי דלת בית שהתפרקה שדינו כמוקצה גמור. אך דחה שמזוזה אינה נחשבת כמחוברת בעצם עם הבית אלא רק כמונחת בנתיקה, וכן אם כבר אין דעתו להחזיר את הבית מזוזה הזה למקומו ואין מזוזה בתוכו ודאי דינו ככלי שמלאכתו להיתר. ואם לעת עתה משמר המזוזה בתוכו יהא הדין תלוי במחלוקת בדין מזוזה, שלשיטות שדינה כמוקצה נעשה בית המזוזה כסיס לדבר האסור, ולשיטות שמתירים מזוזה דין הבית ככלי שמלאכתו להיתר. ובקובץ שערי הלכה (חי"א, עמ' קל"ג אות יד) הובא, שכל דבר המיוחד לשמש במחובר, שנתפרק בין בחול ובין בשבת, אסור לטלטלו. ולפי"ז יש לאסור ג"כ טלטול מזוזה שהיתה קבועה בכותל ונפלה בין בשבת בין בחול, ועתיד להחזירה למקומה. ואין כאן היתר לפי שראוי ללמוד ממנה דיני מזוזה דומיא דגט, דהכא תשמישה רק במחובר ויש לאסור, מלבד מה שיש לדון בה מדינא דמוקצה מחמת ח"כ. ובשו"ת שרגא המאיר (חי"ו סי' ט' סק"א וסי' ל"ו סק"א) כתב שאם אינו רוצה ללמוד עתה במזוזה, לכן אין דינה ככתבי הקודש אלא כתפילין שאסור לטלטלם אלא לצורך. ועיין מש"כ בזה בשו"ת רבבות אפרים (ח"ד סימן צ"ז סקפ"ה). וע"ז בס' נחלת ישראל (פ"ו אות ה') שהקשה על השיורי המנחה שמתיר את טלטול המזוזה כשמונחת בבזיון, שאין כל בזיון שווה, עיי"ש. אמנם למעשה נראה שמזוזה המונחת בארץ הרי"ז נחשב כבזיון בכל גווני.

(טא) עיין במשנה ברורה (סי' ש"ז סק"ג) לענין טלטול הגט בשבת שמותר כיון שיכול ללמוד ממנו. ובשעה"צ (שם סק"צ) כתב שאם מקפיד עליו אסור לטלטלו. ולפי"ז יש לדון לגבי מזוזה שלכאורה מקפידים עליה והוי מוקצה. ועיין במנחת שבת (סי' פ"ח סקל"ח) שהסתפק לגבי מזוזה כתובה שלא היתה קבועה מבעוד יום, אם מותר לטלטלה. ובתולדות שמואל (ח"ג סי' צ"ט) כתב להיתר. ובשו"ת אז נדברו (ח"ח סי' ל"ח) כתב שמזוזה שלא נפלה אלא שעדיין לא קבעה בדלת, דינה

(ט) בס' מנחת שבת (סי' פ"ח ס"ק ל"ז-ל"ח, ובשיורי המנחה סק"ד) כתב שמזוזה שנפלה דינה דומה לדלתות הבית שהתפרקו בשבת שהם מוקצה, כיון שעומדת להחזירה למקומה, וגם אולי דינה כמוקצה מחמת חסרון כיס. [עיין במשנה ברורה (סי' ש"ח סקל"ה) לענין דלתות הבית]. אך כתב, שאם המזוזה מונחת בבזיון מותר לטלטלה כדי להצניעה. ועיין בשו"ת אז נדברו (ח"ח סי' ל"ח) שהביא את דברי המנחת שבת, אך כתב שהסברא שמזוזה דינה כדלתות הבית רחוקה היא, שהרי סוף סוף אינה נחשבת כחלק מהבית, בגלל קדושתה שאינה מתבטלת. וגם הסברא דהוי מוקצה מחמת חסרון כיס, יל"ע בזה. וכתב שלהלכה, אם המזוזה נפלה לארץ ומוטלת בבזיון מותר לטלטלה לכתחילה, ויש להקל גם בצריך למקומו בכל ענין. נויש לעיין בדבריו, שמש"כ שמזוזה אין דינה ככתבי הקודש כיון שאין מה ללמוד בה, צ"ע שאמנם עצם הדברים הכתובים במזוזה ישנם בכל סידור, אך אופן כתיבת המזוזה וצורתה אפשר ללמוד ממזוזה כתובה. ולעומת זאת מש"כ שמזוזה אינה מתבטלת לבית, יל"ע שזוהי מצות התורה שתבטל המזוזה לבית ותהיה חלק מהפתח, וצ"ע]. וע"ז בדעת קדושים (סי' רפ"ט סק"ב) שמשמע מדבריו שמזוזה אינה מוקצה. ומהגר"ש ואזנר שליט"א שמעתי, שמזוזה פסולה יתכן שהיא מוקצה, אבל מזוזה כשירה אינה מוקצה והיא בכלל כתבי הקודש, וכל הנידון להחזירה הוא רק משום איסור בונה, עכ"ד. נוי"ל"ע שהרי גם במזוזה פסולה אפשר ללמוד כמו בכתבי הקודש]. וכן הובא בקובץ שערי הוראה (ח"ה עמ' ל"ו) בשם הגר"ש ואזנר שליט"א, שאין במזוזה משום מוקצה מחמת חסרון כיס, וגם לא דמי לדלתות הבית. ובס' שלמי יהודה (פ"א הע' י"ב) הביא בשם הגרי"ש אלישיב שאין המזוזה מוקצה בשבת, דדינה ככתבי הקודש שאפשר ללמוד בה פרשת ק"ש. ואין דינה כדלתות הבית, משום שגם בעודה מחוברת לבית יש עליה שם כלי ואינה מתבטלת לבית, ולכן גם כשנפלה מותר לטלטלה כשאר כתבי הקודש. וכ"כ בשו"ת באר משה (ח"ח סי' ע"ב) שאף אם היתה קבועה בער"ש ונפלה בשבת אינה מוקצה. וכ"כ בס' שובע שמחות (סעיף ק"ג) בשם הגר"ע יוסף, שמותר לטלטל מזוזה בשבת, כיון שיכול ללמוד ממנה כמה הלכות. וכן צידד בס' רבבות ויובלות (ח"ב סימן שמ"ח) שמזוזה שנפלה אף שאסור